

Magyar tudósok, feltalálók II.

A mikor Enrico Fermi Nobel-díjas atomfizikust megkérdezték, hisz-e a földönkívüliek létezésében, így válaszolt: „Már itt vannak közöttünk... **magyaroknak hívják őket.**” Legendás tudásuk, zseniális fantáziájuk, egymás közt beszélt különös nyelvük, furcsa angol kiejtésük miatt amerikai tudós-körökben tréfásan **marslakóknak** nevezték azt a mintegy 50 magyar tudóst, akiknek a XX. század legnagyobb felfedezéseit köszönheti a világ.

Egy amerikai tanulmány szerint a **XX. századot Budapesten készítették elő**, hiszen magyar anyanyelvű volt, és valamelyik híres budapesti iskolában tanult szinte minden tudós, aki a XX. századot meghatározó számítástechnikát, az atom- és űrkutatást elindította, továbbfejlesztette. A szeptemberi Napsugárban Nobel-díjas tudósainkat mutattuk be, de rajtuk kívül is szép számmal vannak világhírű feltalálóink, kutatóink.

■ „Neumann, Szilárd, Wigner, mars ki a Városligetbe!” – Ezt nem három vásott kölyöknek mondta a számtantanár, hanem három matekzseninek: **Neumann Jánosnak, Szilárd Leónak és Wigner Jenőnek**, akik osztálytársak voltak Budapesten a Fasori Gimnáziumban, s oly döbbenetes volt a matematikai tudásuk, hogy dolgozatírás helyett inkább levegőzni küldte őket a tanáruk, hiszen pillanatok alatt megoldották a legnehezebb feladatot is. Később mindhárman világhírűvé váltak.

■ **Wigner Jenő az atomreaktor, Szilárd Leó az atombomba, Teller Ede a hidrogénbomba feltalálója.** Tudásukkal hatalmas erőt szabadítottak ki a palackból, de mindhárman tiltakoztak az ellen, hogy háborús célra, emberek ellen használják

az atomenergiát. A maghasadásban nem a pusztító bombát, hanem az energiaforrást keresték. Szilárd Leó Einsteinnal együtt levélben kérte az amerikai elnököt a maghasadás békés felhasználására. Nem rajta múltott, hogy nagyszerű találmányát tömegpusztító fegyverként vetették be.

■ **Neumann János a számítógép atyja**, korának egyik legnagyobb lángelméje. Az általa 1943-ban megépített computer akkora volt, mint egy szoba, de kétségtelenül ez az őse a mára már táskányira zsugorodott számítógépeknek. Neumann János Eisenhower amerikai elnök tanácsadója volt, ő beszélte le Kína megtámadásáról. Halálos ágyánál a hadsereg magas rangú tisztjei váltották egymást, nehogy lázalmában katonai titkokat beszéljen ki. Fölösleges volt. Neuman János haláltusájában magyarul beszélt.

■ Nemcsak a számítógép megalkotása, hanem fejlesztésének fontos lépései is magyar nevekhez kötődnek: **Kemény János** a legelterjedtebb **programozási nyelv**, a **Basic nyelv** és a világot meghódító **e-mail rendszer** megalkotója. **Simonyi Károly** fejlesztette ki a **Word szövegszerkesztő** programot, ő a híres Microsoft cég második embere, Bill Gates neki köszönheti, hogy a világ leggazdagabb emberévé válhatott. **Lovász Lászlót és Bélády Lászlót a szoftverfejlesztés, Gróf András a mikroprocesszorok** illetve a **személyi számítógépek** megalkotása miatt tartják az informatikai forradalom legnagyobb alakjainak.

■ **Lánczos Kornél** kiváló elméleti fizikus és matematikus **Einstein munkatársa** volt, akinek azt írta a relativitáselmélet megteremtője: „Ön az egyetlen általam ismert ember, aki ugyanúgy közelít a fizikához, mint én.”

■ A magyar tudósok különösen vonzódtak a **repülés tudományához**. A levegőt meghódító felfedezéseik évtizedekkel megelőzték korukat. **Asbóth Oszkár** az Arad megyei Pankotán született, Aradon tanult. Kármán Tódor munkatársaként a **helikopterek** történetének kimagasló alakja. **Fonó Albert** a **sugárhajtás** elvének atyja. A Kennedy elnök

által kitüntetett, harminc egyetem díszdoktorává avatott **Kármán Tódorról** a Holdon és a Marson krátert neveztek el. Ő az első helikopter és a sugárhajtású repülőgépek kifejlesztője. Kármán kutatásai alapján valósulhatott meg a hangsebességet túllépő repülőgép és a **rakétatechnika**. A **Hoff Miklós** által kifejlesztett **vékonyfalú szerkezeteket** alkalmazzák ma is világszerte a repülőgépek, űrrakéták, tengeralttjárók építésénél.

■ **Bay Zoltán** az **űrkutatás úttörője**. 1946-ban amerikai kutatókkal egyidőben sikerül Budapesten felállított **radarjával** a Holdra jeleket irányítani, és visszhangot érzékelnie. **Szebehelyi Győzőnek** döntő szerepe volt abban, hogy az amerikaiak eljutottak a Holdra: ő tervezte meg az **Apolló űrhajók pályáját**.

■ **Csonka János** és **Bánki Dónát** nevét mindenkinek ismernie kellene, aki autóba ül: a világon burrogó sok száz millió benzinmotor mind az általuk **feltalált porlasztóval** működik. A benzint levegővel keverő karburátor ötletét egy virágáruslánytól „kapták”, aki vékony csőbe levegőt fújva permetezett vizet a rózsákra.

■ „Ma stresszes napom volt” – meséled édesanyádnak, de vajon tudod-e, hogy a **stressz fogalmát** magyar tudós, **Selye János** ismerte fel, és határozta meg pár évtizeddel ezelőtt.

■ **Mihály Dénes** a televíziós közvetítés, a hangosfilm, **Goldmark Péter** a színes televízió, **Csicsátka Antal** a sztereó technika feltalálója.

■ **Rubik Ernő** zseniális találmánya, a világot meghódító **bűvös kocka** nem gyerekjáték – bár lehet, hogy nektek is sikerült már kiraknotok mind a hat oldalát. Valójában igen bonyolult matematikai tudást igényel mind az alkotó, mind a játékos részéről.

A XX. század legfontosabb felfedezései magyar nevekhez fűződnek,

hat amerikai elnöknek magyar tudós volt a tanácsadója. Ámul a világ: honnan fakad ez a világot alakító szellemi erő? **Teller Ede** anyanyelvünkben találta meg a titkot: *Bámulatos és hatalmas a szép magyar nyelv kifejező ereje és hatása a magyar fiatalokra. Életem legnagyobb tudományos felfedezése, hogy csak egy nyelv van, és az a magyar.*

